

Tweedeworps- en oudere zeugen halen gemiddeld halve big minder per worp

Aantal levend geboren biggen **per worp daalt**

Sinds een half jaar daalt het aantal levend geboren biggen. Dat blijkt uit recente cijfers van AgriSyst. Deze daling wordt veroorzaakt door de teruggang bij de tweede worps- en oudere zeugen. Ze hebben afgelopen jaar een halve big per worp ingeleverd. Wordt de gelt te zwaar belast?

Dalende worpgroottes

De cijfers van AgriSyst tonen het verval vanaf juni in levend geboren biggen per worp aan. Het aantal dood geboren biggen loopt redelijk parallel met vorig jaar. Des te opvallender is de dalende tendens bij levend geboren biggen bij tweedeworps- en oudere zeugen. Binnen een jaar hebben zeugen een halve big per worp ingeleverd. De productieresultaten bij de gelten is over 2012 redelijk stabiel gebleven. De database waarop de analyse is gebaseerd, bevat 220.000 zeugen van Nederlandse ondernemers. Die worden gehouden op ruim 100 Nederlandse bedrijven met een gemiddelde bedrijfsgrootte van 1.700 zeugen en minimaal 400 zeugen.

„Een schokkend beeld.” Twan van Dijk van AgriSyst is duidelijk in zijn analyse over de teruglopende toomgroottes in de laatste zes maanden. Uit cijfers van hun management-programma PigExpert blijkt dat het aantal levend geboren biggen per worp sinds juli daalt en zelfs onder het jaar 2011 uitkomt. Niet de gelten, maar de zeugen lijken de oorzaak te zijn. De tweede worps- en oudere zeugen hebben binnen een jaar een halve big per worp ingeleverd. Volgens Van Dijk zijn de cijfers voor veel adviseurs een bevestiging van wat ze in het veld zien.

Geringe voercapaciteit

Gezien de stijgende productieresultaten bij de gelten is Van Dijk van mening dat de zeug in de vervolgcyclussen de tol betaalt voor de goede worpresultaten in de eerst cyclus. De gelten zijn in twee jaar tijd bijna één levend geboren big per worp gestegen. Dit zijn ruim twee biggen per jaar. „Er is de laatste jaren veel aandacht geweest voor de juiste dekleeftijden en voerschema's bij gelten. Het heeft voor een impuls van de worpgroottes gezorgd. De cijfers stellen ons nu de vraag: kan de gelt dit wel aan?”

Lei Timmermans van Varkens KI Nederland is niet bekend met de cijfers van AgriSyst. Hij wil eerst meer cijfers onder ogen krijgen. Wel merkt hij ook dat meer varkensbedrijven last krijgen met de productieresultaten bij tweedeworps zeugen. „De toomgroottes bij gelten zijn gestegen, waardoor gemakkelijker 13 of 14 biggen bij een eersteworps worden gelegd. Achteraf gezien blijken ze daar nog niet altijd klaar voor. Bij een dunne gelt ben je te laat.” Om dit te voorkomen, is en blijft voeropname extra belangrijk bij jonge zeugen, legt Timmermans uit. „Een zogende gelt heeft voer nodig voor onderhoud, biggen groot brengen en doorontwikkeling. En juist de gelt heeft een geringe voercapaciteit.”

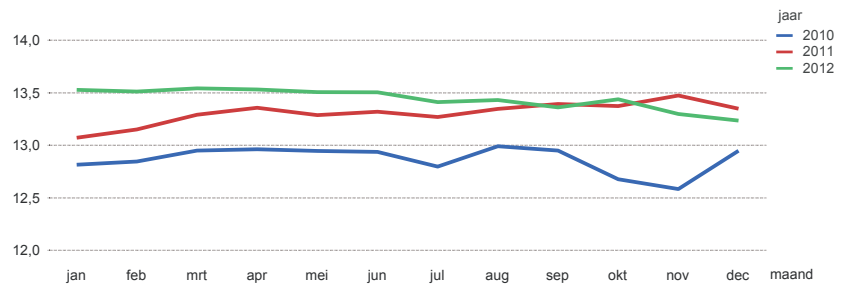
Vlak voerschema

Dierenarts Theo Geudeke van de GD onderschrijft de zorgen bij het zien van de dalende toomgroottes bij de tweedeworps en oudere zeugen. Volgens hem zijn drie factoren

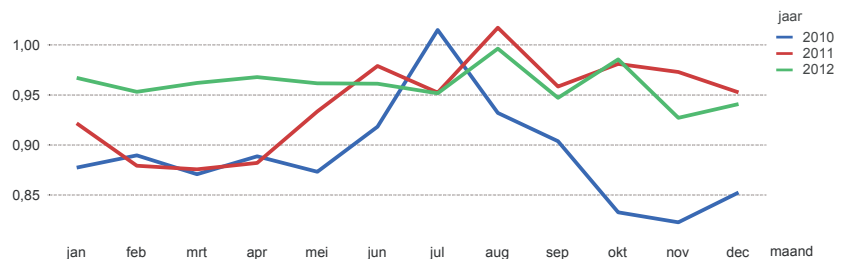
bepalend voor de toomgroottes: ontwikkeling en kwaliteit van de gelt, genetica en voeding. Van de drie staat voor hem voeding met stip op één. „Je kunt nog zulke mooie gelten en goed dekmanagement hebben, als je de voeding niet goed in de vingers hebt, verlies je het daarmee.” De dierenarts heeft de afgelopen jaren veel voerstrategieën voor in de dracht voorbij zien komen. Van lage tot extreem hoge voergiften. Recent onderzoek toont aan dat een hoge voergift van 3,25 kg per dag in de eerste 35 dagen van de dracht een positief effect heeft op de worpgrootte.

„Voerfabrikanten publiceren dan alleen over een positief effect op grotere tomen. Ik mis dan vaak de kanttekening dat het mogelijk negatieve gevolgen heeft voor het afbigpercentage.” Zijn voorkeur gaat al jarenlang uit naar een vrij vlak voerschema. „De eerste 10 dagen van de dracht zou ik zeugen maximaal 1,5 keer 1 procent van het lichaamsgewicht voeren. Voor een gelt van 150 kg houdt dit 2,25 kg per dag in.” Na 10 dagen kiest hij afhankelijk van de conditie van de zeug voor een maximale dagelijkse voergift van 3 kg. De laatste weken van de dracht zou de

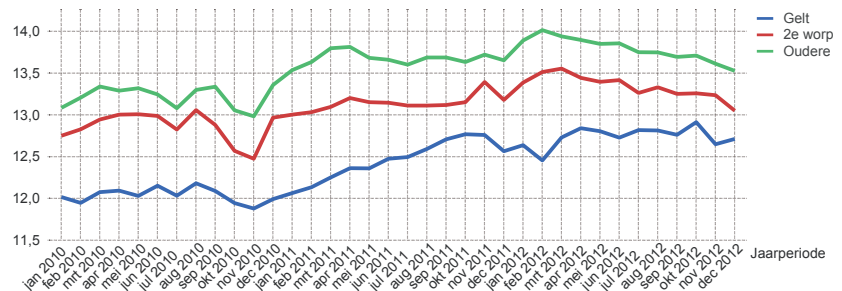
Levend geboren biggen (per worp)

Dood geboren biggen (per worp)

Levend geboren gelt/2e worp/oudere (per worp)

Bron: Technische Monitoring PigExpert/AgriSyst BV

GD-dierenarts dit opvoeren tot 3,5 kg per dag bij hoogproductieve zeugen. „Dit heeft de zeug nodig voor de laatste stap in ontwikkeling van de biggen.”

Wennen aan groepen

Een andere mogelijke verklaring voor de dalende lijn in worpgrootte is volgens Geudeke de overschakeling naar groepshuisvesting. Afgelopen jaar zijn veel zeughouders overgestapt op zeugen in groepen. Zijn visie is dat dit een andere voerstrategie vereist. „Door meer beweging groeien de zeugen in omvang. Grotere dieren hebben meer voer nodig.” Hij ziet in de praktijk voerstrategieën waarbij een tweedeworps zeug eenzelfde voerniveau heeft als een oude zeug. „Een vierde- of vijfde worps zeug heeft meer onderhoudsvoer nodig dan een gelt of een tweedeworps zeug.”

Dierenwetenschapper aan de Wageningen Universiteit Noline Soede kan zich goed voorstellen dat zeughouders die zijn overgeschakeld op groepshuisvesting aanpassingsproblemen hebben. „Aan zeugen die in groepen lopen, moet je echt meer aandacht besteden. Niet alleen de boer moet vaak wennen aan groepshuisvesting, de zeug even goed. In groepshuisvesting is de voeropname vaak minder goed te controleren en kan er vlak na groeperen stress zijn.” Ze refereert aan Deens onderzoek. Zeugen in groepen die slecht vraten in de eerste maand van de dracht haalden een lager afbigpercentage. Ze wil hiermee niet de critici gelijk geven die stellen dat zeugen binnen vier dagen in groepen schadelijk is voor de dracht. „De eerste vijf dagen van de dracht zijn de embryo's omringd met een schilleteje waardoor ze extra zijn be-

schermd voor stressfactoren als rangorde gevechten. Dag 7 tot 21 van de dracht zijn het meest kritiek”, aldus Soede die zich vooral richt op onderzoek naar vruchtbaarheid bij zeugen.

Aanmaak follikels

„Het voorkomen van een tweedeworps dip begint al voor de eerste inseminatie”, zegt Soede. „Een gelt moet je goed voorbereiden op de dracht. Ze moet voldoende volwassen zijn.” Wat ze onder volwassen verstaat? Bij de eerste inseminatie minimaal 140 kg en 240 dagen oud. Ze wijst op extra alertheid bij het voorkomen van dikke gelten. Uit onderzoek weet ze dat vette gelten tijdens de lactatie een lagere voeropname hebben. En die voeropname is volgens haar zo cruciaal. Ze geeft tips om de voeropname tijdens de zoogperiode te vergroten. „Liefst meerdere keren per dag kleine porties voer, zorg voor een goede wateropname en voorkom te hoge afdelingstemperaturen. De ideale temperatuur voor een zeug is 18 graden Celsius. Elke graad warmer leidt tot verlies in voeropname.”

Aan het einde van de eerste zoogperiode wordt de basis gelegd voor de tweede cyclus. Bij het zogen door de biggen maakt een zeug endorfines aan. Deze lichaams-eigen stof onderdrukt de aanmaak van LH (luteïniserend hormoon). Dit is een belangrijk hormoon voor de stimulatie van de follikels (eiblaasjes) met daarin de eicellen. Het advies van Soede is om vier dagen voor het spenen enige druk op het uier weg te nemen, door bijvoorbeeld de grootste biggen weg te halen bij de gelt. Ideaal zou volgens haar zijn om de laatste dagen voor spenen de zeug een deel van de dag weg te halen bij

de biggen. „De biggen gaan eerder over op vast voer en het stimuleert de ontwikkeling van de follikels.” Ze beseft dat dit qua arbeid in de praktijk moeilijk haalbaar is.

Gissen naar oorzaak

Een andere praktische tip van Soede is om de dag na spenen met vaste regelmaat de gelten tweemaal per dag in contact te brengen met de zoekbeer. Ook dit stimuleert de ontwikkeling van follikels. Mocht het tweedeworps syndroom een groot probleem zijn op een bedrijf, dan raadt ze aan om een berigheid over te slaan. Het zogenaamde 'skip a heat' heeft volgens haar altijd een positief effect op de worpgrootte. „Het verlengen van de interval tussen spenen en inseminatie verhoogt de worpgrootte. Recent Braziliaans onderzoek toont een verhoogde worpgrootte van al gauw twee biggen per worp. Wel is het daarbij belangrijk om de tweede berigheid goed te stimuleren.” Het is volgens haar het overwegen waard. Of het de dalende tendens van het aantal levend geboren biggen kan doorbreken, is de vraag. Niemand durft nog een exacte verklaring voor de opmerkelijke terugloop te geven. Het blijft daarom voorsnog gissen. Zelfs de hoge voerprijzen sluit dierenarts Theo Geudeke niet uit als oorzaak. Met grondstofprijzen die afgelopen jaar tot recordhoogtes zijn gestegen, kan hij zich voorstellen dat mengvoederfabrikanten goedkopere en minder kwalitatieve grondstoffen in het voer hebben verwerkt. Dit kan leiden tot productieverlies. Maar benadrukt hij: „dit is en blijft puur speculeren.” ■

 Reageren?
r.vanboekel@pigbusiness.nl

Tweedeworps dip

Achterblijvende productieresultaten bij tweedeworps zeugen wordt in de literatuur het 'second litter syndrome' genoemd. Tweedeworps zeugen die één keer in de kraamstal hebben gelegen, worden vaak moeilijker drachtig en/of geven kleinere tomen in vergelijking met andere zeugen. Voor Varkens KI Nederland heeft onderzoekster Lia Hoving vorig jaar uitgebreid onderzoek verricht naar de tweedeworps dip. Grote gewichtsverliezen bij gelten in het kraamhok zijn volgens haar hoofdschuldig aan tegenvallende reproductieresultaten. Ze stelt dat tijdens de eerste lactatie zeugen maximaal 10 tot 12 procent lichaamsgewicht mogen verliezen zonder dat de reproductie in de tweede worp

negatief wordt beïnvloed. Een verhoogd voerniveau in de vroege dracht blijft in de cyclussen daarna belangrijk, omdat zeugen dan nog niet zijn uitgegroeid. Het duurt meestal vier cyclussen voordat zeugen volledig volwassen zijn. Opvallend verder aan het onderzoek van Hoving is de bepalendheid van de worpgrootte in de eerste cyclus. Gelten met een worpgrootte onder de tien biggen zullen in de volgende cyclussen nooit meer de productiviteit van hun soortgenoten evenaren die in de eerste worp meer dan tien biggen werpen. Dit wordt bevestigd door Lei Timmermans van Varkens KI Nederland. „Een gelt met een kleine worpgrootte zal nooit uitgroeien tot een topzeug.”

